

PROCEDURA DIVORȚULUI OPERATĂ DE ORGANELE DE STARE CIVILĂ ÎN LEGISLAȚIA REPUBLICII MOLDOVA

**Oxana CIUDIN, lector universitar, drd.,
Catedra de Drept
Facultatea de Drept și Administrație Publică,
Universitatea de Stat „B.P. Hasdeu” din Cahul**

***Abstract:** Officially, people get married once and for all, but there may appear some situations that will determine the need of divorce.*

The Moldovan Republic's legislation regulates several ways of divorce and the competent authorities, which are invested with these prerogatives, the Court and the Civil Status Offices.

In this paper we aim to realize a theoretical analysis of divorce operated by the Civil Status Offices at the request of both spouses or at the request of one of them, in case of proof of the circumstances provided by law.

***Cuvinte cheie:** căsătorie, divorț, soț, declarație de divorț, certificat de divorț.*

*Este un lucru lipsit de etică să încerci să ții lângă tine o altă persoană împotriva voinței ei. În forma lui cea mai bună, divorțul apare în contextul recunoștinței față de partener pentru timpul trăit împreună. În acest caz, el nu este o separare, ci o treabă dusă la bun sfârșit.
Paul Ferrini în Liniștea inimii [1]*

Deși se spune că o căsătorie se naște în Ceruri, iar soții dintr-un cuplu sunt creați unul pentru celălalt, uneori se întâmplă că relația dintre ei se destramă și aceștia sunt nevoiți să divorțeze.

De regulă, căsătoria se încheie pe viață dar, atunci când raporturile dintre soți sunt grav vătămate și continuarea căsătoriei nu mai este posibilă căsătoria poate fi desfăcută prin divoț. Legislația actuală a Republicii Moldova nu are formulată o definiție a „divorțului”, limitându-se doar la stabilirea temeiurilor de încetare a căsătoriei în articolul 33 codul familiei. [2] Termenul de încetare are un sens mai larg incluzând și situația decesului sau a declarării judecatorești a decesului unuia dintre soți sau a ambilor, precum și actul juridic de desfacere a căsătoriei la organele de stare civilă sau

prin intermediul instanței de judecată la cererea unuia sau a ambilor soți.

În lucrarea de față ne propunem să facem o analiză a instituției divorțului, realizată de organele de stare civilă, lăsând încetarea căsătoriei în urma decesului sau a declarării judecătorești a morții soțului, pentru o lucrare ulterioară.

Conform Dicționarului explicativ al limbii rămâne cuvântul *divorț* înseamnă: „Desfacere pe cale legală a unei căsătorii” și provine din latinescul [*divortium*], sinonimul acestuia fiind: *despărțire*, care la fel este utilizat atât de legislație cât și de doctrină.[3]

Întrucât nici codul familiei nici legea privind actele de stare civilă, [4] nu definesc divorțul, i-a revenit doctrinei această sarcină, astfel divorțul mai poate fi definit drept: ”încetarea căsătoriei legale în timpul vieții soților” [5, p.140] sau „... un act juridic de desfacere a căsătoriei printr-o hotărâre judecătorească, la cererea oricărui dintre soți, atunci când continuarea acesteia a devenit imposibilă din motive temeinice, pentru cel care cere desfacerea” [6, p.108], ori „ disoluția unei căsătorii valabile, prin hotărâre judecătorească pronunțată în condițiile legii sau, pe cale administrativă”, [7, p.98] ca urmare a consimțământului ambilor soți sau la cererea doar a unuia.

Din cea de a doua definiție se poate deduce faptul că o căsătorie poate fi desfăcută din cauza unor motive temeinice, imputabile ambilor soți sau doar soțului pârât, astfel aceasta generând multiple consecințe atât în privința relațiilor personal nepatrimoniale cât și în privința raporturilor patrimoniale apărute prin încheierea căsătoriei.

În literatura juridică au fost evidențiate trei sisteme referitoare la divorț [7, p.98]:

- a) sistemul divorțului - remediu;
- b) sistemul divorțului - sancțiune;
- c) sistemul mixt.

Concepția divorțului - remediu prezintă un caracter destul de liberal reflectând divorțul drept o necesitate socială care vine să pună capăt unor situații imposibile de menținut atât pentru soți cât și pentru cei care se află în contact cu ei. Doctrina franceză susține că „divorțul este un rău necesar, deoarece el pune capăt unui rău și mai grav.” [8, p.25]

Conform concepției divorțului – sancțiune, acesta este o sancțiune ce se pronunță pentru culpa unuia dintre soți și împotriva acestuia [7, p. 99], astfel aceasta apărând drept o sancțiune de dreptul familiei.

Concepția mixtă presupune o calificare diferită a divorțului în funcție din perspectiva cui este privită. În privința soțului vinovat acesta se

presupune a fi o sancțiune iar în privința celui al cărui drept este să fie drept un remediu.

Luând în considerație importanța instituției familiei în societate, desfacerea căsătoriei s-a făcut și se face sub autoritatea statului. Astfel, legislația în vigoare, în articolul. 35 codul familiei, reglementează desfacerea căsătoriei sub controlul statului prin două modalități:

1. administrativă – prin intermediul organelor de înregistrare a actelor de stare civilă;

2. judiciară – prin intermediul instanței judecătorești.

Așa cum căsătoria se încheie prin consimțământul liber al viitorilor soți, tot astfel și desfacerea ei ar trebui să fie posibilă prin acordul soților ceea ce e și posibil, după cum vom vedea în continuare, cu excepția prevederilor articolului 35 codul familiei [2] care, limitează dreptul soțului de a cere desfacerea căsătoriei în lipsa acordului soției, în timpul gravidității acesteia și timp de un an după nașterea copilului dacă acesta s-a născut viu și trăiește. Chiar dacă nu soțul mamei este tatăl nou-născutului, regula dată va trebui să fie respectată astfel, urmărindu-se protejarea atât a femeii în perioada de gestație cât și o perioadă de după naștere cât și a copilului de efectele negative ale trăirilor emoționale, pe care ar putea să le producă procedura dată. Limitarea dată este prevăzută și în Codul familiei a Federației Ruse în articolul 17 [9].

Legislația actuală poate fi considerată una modernă și reformatoare datorită instituirii posibilităților divorțului pe cale administrativă atât prin acordul părților cât și numai la cererea unuia dintre ei. Divorțul operat de organele de stare civilă presupune o procedură mai simplificată și cu o întindere în timp mai scurtă.

Atât codul familiei [2] în articolul 36 alineatele (1) și (2) cât și legea privind actele de stare civilă [4] în articolul 41 alineatul (1) literele a) și b) reglementează divorțul la organul de stare civilă.

Divorțul pe cale administrativă poate fi de două feluri, la cererea comună a ambilor soți sau la cererea doar a unuia.

Desfacerea căsătoriei la organul de stare civilă în baza acordului comun al soților, este posibil în cazul îndeplinirii cumulative a următoarelor condiții:

1. *adresarea declarației comune a soților privind divorțul.* Din prevederea dată rezultă că cererea de divorț trebuie să fie înscrisă într-un formular tipizat unde sunt prevăzute rubrici pentru „el” și „ea”, în care trebuie trecute date de identitate referitoare la soții care cer divorțul.

Articolul 43 alineatul (3) din legea privind actele de stare civilă prevede: “Dacă unul dintre soți se află în imposibilitate de a se prezenta personal la organul de stare civilă pentru a depune declarația de divorț, dorința acestuia poate fi expusă într-o declarație separată. În acest caz, semnătura lui va fi autentificată de notar sau de persoana responsabilă din cadrul organului de stare civilă de la locul aflării soțului în cauză.”[4]

Conform articolului 43 alineatul (2) din legea actelor de stare civilă, în declarația comună de divorț se înscriu:

- a) numele de familie, prenumele, data și locul nașterii, cetățenia, domiciliul fiecăruia dintre soți;
- b) numele de familie de până la căsătorie al fiecăruia dintre soți;
- c) numele de familie la care se pretinde după desfacerea căsătoriei - pentru soțul care și-a schimbat numele de familie la încheierea acestei căsătorii;
- d) datele privind căsătoria, cu referire la actul de căsătorie respectiv;
- e) datele de identificare ale actelor de identitate ale soților;
- f) data depunerii declarației.

2. în cazul în care între aceștia nu există *neînțelegeri referitoare la partajul proprietății comune în devălmășie*. Organele de stare civilă nu sunt competente de a soluționa careva litigii ce ar putea apărea în legătură cu partajarea proprietății comune în devălmășie [5, p.143] a soților de aceea în cazul existenței lor soților li se va recomanda să se adreseze instanței cu o cerere. Inexistența litigiilor referitoare la partajarea proprietății devălmașe poate fi explicată prin existența unui contract matrimonial între cei doi soți prin care drepturile și obligațiile lor patrimoniale reciproce au fost deja reglementate, fie că proprietatea comună devălmașă a fost deja împărțită printr-o hotărîre judecătorească la cererea soților sau a unor terți, fie problema partajării proprietății este lăsată pentru o dată ulterioară divorțului, fie că acest tip de proprietate nu există în genere între cei doi soți.

3. în cazul în care între aceștia nu există *neînțelegeri referitoare la întreținerea, educația și domiciliul copiilor minori comuni*. Prevederea dată a fost introdusă în legislația familială relativ recent [10] care vine să înlocuiască prevederile anterioare care impuneau lipsa copiilor minori comuni, dobândiți atât prin faptul nașterii firești cât și prin adopție. Considerăm bine-venită o astfel de modificare deoarece ea vine să recunoască și să instituie din punct de vedere juridic situația în care părinții sînt capabili să se înțeleagă și să soluționeze litigiile lor comune și în privința copiilor reeșind din interesul primordial al protejării drepturilor

minorilor.

4. în cazul în care între aceștia nu există neînțelegeri referitoare la *întreținerea unuia dintre soți*. Legislația familială a Republicii Moldova prevede faptul că soții și foștii soți, cu îndeplinirea anumitor condiții, au dreptul să pretindă și să primească întreținere de la celălalt soț sau fost soț, conform prevederilor articolelor 82-85 codul familiei. [2] Important este de menționat faptul ca aceste pretenții să nu existe la momentul înregistrării cererii și la momentul înregistrării divorțului în registrele de evidență a divorțurilor [4], ținute de organele de stare civilă.

Apariția ulterioară a stării de necesitate în privința acordării întreținerii atât a copiilor cât și a fostului soț, cât și a litigiilor referitoare la partajarea proprietății comune devălmașe sau referitoare la copiii minori, dă dreptul celui interesat să introducă o acțiune în acest sens în instanța de judecată, conform prevederilor articolului 36 alineatul (5) codul familiei.

Articolul 43 alineatul (1), mai prevede că este competent de a înregistra divoțul organul de stare civilă în a cărui rază teritorială se află domiciliul unuia dintre soți în condițiile Legii nr. 100/2001 privind actele de stare civilă. În alineatul (4) se prevede că divorțul se înregistrează în prezența ambilor sau a unuia dintre soți, la expirarea termenului de o lună de la data depunerii declarației. Aici sunt două aspecte ce trebuie a fi luate în considerație, primul este termenul de o lună, care nu poate fi nici prescurtat nici prelungit, și al doilea este necesitatea prezenței măcar a unuia din soți la data înregistrării divorțului, în caz contrar, absența ambilor putând fi interpretată drept renunțare tacită la cererea de divorț. Opinia dată mai poate fi argumentată și prin reglementarea alineatului (5) al aceluiași articol, care prevede: „Primind declarația de divorț, funcționarul organului de stare civilă este obligat să prevină soții că absența nemotivată **a unuia dintre** ei la înregistrarea divorțului nu împiedică desfacerea căsătoriei.” [4]

La data fixată de reprezentantul organului de stare civilă se va înregistra divorțul, după care cei doi soți vor obține statutul de foști soți. Data a încetării căsătoriei fiind data înscrisă în actul de divorț, urmând să li se elibereze foștilor soți certificate de divorț, câte unul pentru fiecare.

Desfacerea căsătoriei la cererea doar a unuia dintre soți în conformitate cu art. 36 alin. 2 Codul Familiei și articolul 44 legea privind actele de stare civilă, desfacerea căsătoriei la organele de stare civilă poate fi efectuată în baza cererii soțului solicitant, indiferent de faptul dacă au sau nu copii comuni minori atunci, când celălalt soț:

a) este supus unei măsuri de ocrotire judiciare. Prevederea data a fost

introdusă în legislația familială prin legea nr. 66 din 13 aprilie 2017 [11] și care vine să modifice prevederea anterioară care impunea existența unei hotărâri judecătorești de declarare a celui alt soț incapabil. Măsurile de ocrotire judiciare sunt reglementate de codul civil, [12] alături de măsurile de ocrotire contractuale în titlul II „Persoanele”, Capitolul I „Persoana fizică” Secțiunea III, articolele 48¹- 48⁸¹. Măsurile de ocrotire judiciară sunt: ocrotirea provizorie, curatela și tutela.

b) a fost declarat dispărut. Declararea judecătorească a dispațiției unei persoane este definită de Codul civil al Republicii Moldova la articolul 49 alineatul (1), care prevede: „Persoana fizică poate fi declarată dispărută fără veste dacă lipsește de la domiciliu și a trecut cel puțin un an din ziua primirii ultimelor știri despre locul aflării ei. Disparația se declară de instanța de judecată la cererea persoanei interesate. Din prevederea dată rezultă faptul că, pentru a putea fi pronunțată o astfel de hotărâre este „necesară survenirea faptului juridic complex: a) lipsa la domiciliu a știrilor despre locul aflării ei; b) absența știrilor de cel puțin un an; c) imposibilitatea constatării din aceste știri, pe toate căile posibile, a locului de aflare a persoanei.” [13, p.295] Procedura de declarare a unei persoane dispărute este reglementată de Codul de procedură civilă la articolele 297-300. [14]

c) a fost condamnat la privațiune de libertate pe un termen mai mare de 3 ani. În cazul dat se cere a fi prezentată o copie a sentinței penale definitive, din conținutul căreia se poate deduce faptul că, unul din soți urmează să execute o pedeapsă privativă de libertate și aceasta este executorie.

În declarația de divorț, conform articolului 44 alineatul (2), se indică [4]:

a) numele de familie, prenumele, data și locul nașterii, cetățenia, domiciliul solicitantului;

b) temeiurile divorțului prevăzute de lege;

c) numele de familie, prenumele, data și locul nașterii, cetățenia, ultimul domiciliu al celui alt soț;

d) datele privind căsătoria, cu referire la actul de căsătorie respectiv;

e) numele de familie la care pretinde solicitantul după divorț;

f) datele de identificare ale actului de identitate al solicitantului;

g) domiciliul tutorelui soțului incapabil, al tutorelui averii soțului declarat dispărut sau locul aflării (localitatea și denumirea penitenciarului) soțului condamnat;

h) data depunerii declarației.

Conform articolului 44, din legea nr, 100 din 26.04.2001, alineatul (3) la declarația de divorț se anexează hotărîrea (sentința) instanței judecătorești, precum și certificatul de căsătorie (dacă solicitantul îl are în posesie). [4]

Organul de stare civilă, conform articolului sus-mentionat, alineatul (5), va comunica, în termen de 3 zile, tutorelui soțului incapabil, tutorelui averii soțului declarat dispărut (iar în cazul cînd nu este numit tutorele - autorității tutelare) sau soțului care își ispășește pedeapsa despre declarația de divorț înaintată și data stabilită pentru înregistrarea divorțului. Concomitent, organul de stare civilă va solicita opinia tutorelui soțului incapabil sau a soțului condamnat privind împărțirea averii, stabilind termenul răspunsului. În cazul în care răspunsul nu va urma din motive de neglijare a demersului, organul de stare civilă va înregistra divorțul la data stabilită. Din prevederea dată pot fi trase două concluzii, prima ar fi, dezinteresul pîrîtului față de cererea de divorț, iar a doua inexistența unor litigii referitoare la averea comune devălmașă sau lipsa pretențiilor referitoare la bligația de întreținere.

Conform art. 36 alin. 4 Codul Familiei, în cazul apariției litigiilor între soți cu privire la copii, la partaj sau la întreținerea soțului inapt de muncă și care necesită sprijin material, desfacerea căsătoriei se face pe cale judecătorească. [8, p.26]

La expirarea termenului de o lună de la data depunerii cererii, în prezența solicitantului, va avea loc înregistrarea divorțului. Conform articolului 47 legea nr, 100 din 26.04.2001, soțul care și-a schimbat numele de familie la încheierea căsătoriei, luînd numele de familie al celuilalt soț sau un nume de familie dublu prin conexare, are dreptul să-și mențină acest nume și după desfacerea căsătoriei sau să revină la numele de familie de pînă la căsătorie, indiferent de temeiurile desfacerii acesteia. Decizia sa el o va comunica în ziua întocmirii sau completării actului de divorț. [4]

Pentru desfacerea căsătoriei, la oficiul de stare civilă în temeiurile prevăzute de articolului 36 alineatele (1) și (2), Codul familiei, se plătește o taxă de stat în conformitate cu Legea taxei de stat. [15] Dată a încetării căsătoriei fiind data înscrisă în actul de divorț, urmînd să li se elibereze foștilor soți certificate de divorț, cîte unul pentru fiecare. Din acest moment fiecare sot dobîndește statutul de fost soț si urmează să beneficieze de toate drepturile și obligațiile pe care le ofera acesta.

Bibliografie:

1. Paul Ferrini, ”Liniștea inimii”,
<http://subiecte.citatepedia.ro/despre.php?s=divor%FE> (vizitat la data:17.10.2018,)
2. Codul familiei al Republicii Moldova Nr. 1316 din 26.10.2000, Publicat : 26.04.2001 în Monitorul Oficial Nr. 47-48, art.13
3. Dicționarul explicativ al limbii române; <https://dexonline.ro/> (vizitat la data:17.10.2018)
4. Legea nr.100 din 26.04.2001 privind actele de stare civilă, Publicat : 17.08.2001 în Monitorul Oficial Nr. 97-99, art. Nr. 765
5. V. Cebotari “Dreptul familiei. Ediția a III-a. Revăzută și completată“, Tipografia “Reclama“, Chișinău, 2014, p. 140
6. Ion Albu „Dreptul familiei”, Editura didactică și pedagogică, București, 1965, p.108
7. Oana Ghiță, Roxana Gabriela Albăstroiu „Dreptul familiei. Regimuri matrimoniale. Sinteze. Teste grilă”, Ed. Hamangiu, bucurești, 2013, p. 98
8. Mariana Nistor „Note de curs la disciplina Dreptul familie” Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată Catedra Științe Juridice și Securitate Criminologică, Chișinău, 2013, <http://www.criminology.md/index.php/ro/> (vizitat la data:17.10.2018)
9. Комментарий к Семейному кодексу Российской Федерации (постатейный); <http://docs.cntd.ru/document/420387600> (vizitat la data:18.10.2018)
10. Legea nr.17 pentru modificarea și completarea unor acte legislative din 05.04.2018 Publicat : 04.05.2018 în Monitorul Oficial Nr. 142-148
11. Legea nr.66 pentru modificarea și completarea unor acte legislative din 13.04.2017 Publicat : 02.06.2017 în Monitorul Oficial Nr. 297
12. Codul civil al Republicii Moldova Nr. 1107 din 06.06.2002, Publicat : 22.06.2002 în Monitorul Oficial Nr. 82-86, art. Nr. 661
13. Sergiu Baieș, Nicolae Roșca, „Drept civil. Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică” ediția a III-a Tipografia Centrală, Chișinău, 2007, p. 295
14. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova Nr. 225 din 30.05.2003, Publicat : 21.06.2003 în Monitorul Oficial Nr. 130-134, art. Nr. 415
15. Legea nr.1216 din 03.12.1992 taxei de stat, Republicat : 02.04.2004 în Monitorul Oficial Nr. 53-55, art. Nr. 302